

OLIMPIADA LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ-OLAV

Clasele IX-XII

Etapa județeană/a sectoarelor municipiului București

9 martie 2025

nivelul 2 – clasele a XI-a și a XII-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție precizările de mai jos.

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.

Citește cu atenție textele, apoi cerințele și răspunde, pe foaia de concurs, la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

30 de puncte

SOARELE GOL

de Isaac Asimov

(fragment)

Coridoarele păreau interminabile. Clădirea era, fără îndoială, foarte mare. Sigur, nu chiar ca enormele blocuri de apartamente din Orașele pământene, dar pentru o singură clădire, agățată de suprafața unei planete, avea totuși proporții uriașe.

Erau sute de pătuțuri, cu bebeluși roz care țipau, dormeau sau se hrăneau. Urmau apoi camerele de joacă pentru cei care începuseră să se târască.

— Nu sunt prea răi la vârsta asta, observă Klorissa fără bunăvoință, deși au nevoie de un număr imens de roboți. Practic ne trebuie câte un robot pentru fiecare din ei până la vârsta când încep să meargă.

— De ce?

— Se îmbolnăvesc dacă nu li se asigură îngrijirea individuală.

— Da, cred că e greu de reprimat nevoia de afecțiune.

Klorissa se încruntă și răspunse tăios:

— Țâncii au nevoie de îngrijire.

— Și totuși mă surprinde că roboții pot satisface nevoia lor de afecțiune.

Femeia se întoarse brusc spre detectiv, cu o iritare pe care distanța dintre ei n-o putea ascunde.

— Uite ce e, domnule Baley, dacă încercați să mă scârbiți folosind cuvinte neplăcute, să știți că n-o să vă meargă. O, ceruri! Nu fiți atât de naiv!

— Să vă scârbesc?

— Și eu pot folosi cuvântul. Afecțiune! Sau vreți unul mai clar și mai obscen? Îl pot pronunța și pe ăsta! Dragoste! Acum, dacă v-am satisfăcut, vă rog să vă comportați corect.

Baley nu se mai osteni să lămurească problema. Se mulțumi să întrebe:

— Și roboții pot într-adevăr asigura această îngrijire?

— Desigur. Altfel crescătoria n-ar fi funcționat cu succes. Se joacă cu copiii, îi mângâie și îi giugiulesc, iar copiilor nu le pasă că au de-a face cu roboții. Mai târziu însă, între trei și zece ani, lucrurile se complică.

— Da?

— În această perioadă copiii vor să se joace între ei. De-a valma.

— Presupun că-i lăsați s-o facă.

— N-avem încotro, dar nu ne uităm niciodată obligația de a le insufla cerințele vârstei mature. Fiecare are o cameră separată, care se poate închide. De la bun început trebuie să doarmă singuri. Insistăm asupra acestui lucru. Și apoi le impunem în fiecare zi un interval de izolare, care se mărește cu trecerea anilor. La vârsta de zece ani copilul se poate limita la contacte

prin vizionare timp de o săptămână. Desigur, instalațiile sunt foarte complexe, permițându-le să vizioneze și în aer liber, chiar o zi întreagă dacă vor.

— Sunt surprins că puteți reprimă atât de eficace un instinct. Căci constat eu însumi aceasta. Și totuși, sunt surprins.

— Ce instinct? Întrebă Klorissa.

— Instinctul de colectivitate. Chiar dumneavoastră ați spus că acești copii vor să se joace împreună.

Klorissa ridică din umeri.

— Numiți aceasta instinct? Și, la urma urmelor, ce e cu asta? O, ceruri, dar chiar dacă copilul are o teamă instinctivă de a nu cădea, adultul poate fi antrenat să lucreze la înălțimi mari, într-un permanent pericol de cădere. N-ați văzut niciodată dansatori pe sârmă? Și există lumi unde oamenii trăiesc în clădiri înalte. Iar dacă la copii găsim o frică instinctivă de zgomote mari, dumneavoastră vă e frică de ele?

— Nu, în limite rezonabile, admise detectivul.

— Sunt gata să pariez că pământeni n-ar putea dormi în condiții de liniște absolută. O, ceruri! Nu există instinct care să nu cedeze în fața unei educații bune și perseverente. Și oricum, la om instinctele sunt slab dezvoltate. De fapt, dacă știi cum să procedezi, educația devine mai ușoară cu fiecare generație. E o chestiune de evoluție.

— Cum adică? Întrebă detectivul.

— Nu înțelegeți? În dezvoltarea sa, fiecare individ repetă evoluția speciei. Feții pe care i-ați văzut au, un răstimp, branșii și coadă. Nu pot sări peste această fază. La fel, copilul trebuie să treacă prin stadiul de animal social. Dar tot așa cum fătul parcurge într-o lună o etapă ce a luat speciei o sută de milioane de ani, copiii noștri pot trece accelerat prin faza de animale sociale. Doctorul Delmarre socotea că, în timp, vom reuși să parcurgem acest stadiu din ce în ce mai rapid. [...]

— Nu vreți să ieșim afară? Grupa de vârstă de la cinci la opt ani se joacă în aer liber și îi puteți vedea în activitate.

— Am să încerc, spuse Baley cu prudență. S-ar putea să fiu nevoit să reintru în grabă.

— A, da, uitasem. Sau poate că nu vreți să mai ieșim deloc?

— Ba nu, răspunse Baley cu un zâmbet forțat. Încerc să mă obișnuiesc cu exteriorul.

Vântul era greu de suportat. Îl făcea să respire cu dificultate. Nu era frig, în sens fizic, dar simpla senzație a mișcării hainelor pe trup îi dădea detectivului fiori.

Dinții îi clănțăneau când încerca să vorbească și trebuia să pronunțe cuvintele unul câte unul. Îl dureau ochii căci se uitase spre orizontul nedeslușit, verde și albastru, și nu simți decât o vagă ușurare când își întoarse privirile spre drumul ce i se așternea sub tălpi. Mai presus de toate, se ferea să privească în sus, la azurul nesfârșit, în care nu găsea decât vreo câteva grămăjoare de nori albi și strălucirea nemiloasă a soarelui.

Și totuși putea să-și înfrângă impulsul de a fugi înapoi, sub acoperiș.

Trecu pe lângă un copac, la vreo zece pași în urma Klorissei, și întinse temător mâna, ca să-l pipăie. Era aspru și dur. Deasupra se mișcau, foșnind, frunze mari, ca de palmier, dar Baley nu îndrăzni să se uite la ele. Un copac viu!

— Cum vă simțiți? strigă Klorissa.

— Perfect.

— Puteți vedea de aici un grup de copii care joacă un fel de joc. Roboții le organizează jocurile și au grijă ca micile animale să nu-și scoată ochii. Cam asta e tot ce poți să faci cu prezența personală, știți...

Baley își ridică privirile încet, lăsându-le să alunece pe betonul drumului, peste iarbă și în josul pantei, tot mai departe, cu multă, multă precauție, pipăind distanța cu ochii și gata să-i readucă brusc spre picioare dacă s-ar simți înspăimântat...

Zări siluete mici de băieți și fete alergând nebunește de colo-colo, fără să le pese că goneau pe suprafața unei lumi, cu nimic altceva decât aerul și spațiul gol deasupra lor. Gălăgia copiilor răsună strident în depărtare.

— Le place, observă Klorissa. Se împing, se trag, se încaieră, cad, se ridică și, în general, se amestecă unii cu alții. O, ceruri! Cum reușesc oare copiii să ajungă oameni mari?

— Dar cei mai marișori de colo ce fac? se interesă Baley, arătând spre un grup de băieți ce stăteau deoparte.

— Vizionează. Nu sunt în condiții de prezență personală. Prin vizionare se pot plimba împreună, pot sta de vorbă, se pot fugări și juca împreună. Orice, afară de contactul fizic.

— Și unde se duc copiii când pleacă de aici?

— Pe domeniile lor. Rata mortalității echivalează, în medie, cu numărul „absolvenților”.

— Pe domeniile părinților?

— O, ceruri, nu! Ar fi o coincidență uimitoare, nu-i așa, ca un părinte să moară tocmai la majoratul copilului său. Nu, iau domeniile rămase vacante. Și nici nu știu dacă s-ar simți prea bine trăind în locuințe care au aparținut înainte părinților lor, cu condiția, firește, să știe cine au fost aceștia.

— Și nu știu?

Klorissa își ridică sprâncenele.

— De ce ar ști?

— Dar părinții nu vin aici să-și viziteze copiii?

— Ce idee! De ce ar face-o?

— Vă deranjează dacă încerc să clarific un lucru, așa, pentru mine? Este nepoliticos să întreb pe cineva dacă are copii?

— E o chestiune cam intimă, nu vi se pare?

— Oarecum.

— Sunt călită. Copiii sunt profesia mea. Alții-s mai sensibili.

— Aveți copii?

Klorissa făcu un efort vizibil să înghită.

— Merit asta. Iar dumneavoastră meritați un răspuns. N-am.

— Sunteți căsătorită?

— Da, și am propriul meu domeniu unde m-aș afla acum dacă n-ar fi situația specială de-aici. Nu sunt sigură că aș putea dirija toți roboții dacă n-aș sta aici personal.

Sa întoarse nefericită spre copii. Apoi deodată exclamă:

— Iată că unul a căzut și, desigur, plânge.

Un robot alerga spre copil cu pași enormi.

— O să-l ridice și o să-l mângâie, continuă Klorissa, iar dacă s-a întâmplat ceva grav voi fi chemată eu. Sper să nu fie cazul, adăugă ea, nervoasă.

Baley respiră adânc. Observase trei copaci care formau un mic triunghi la vreo cincisprezece metri spre stânga și porni într-acolo, simțind sub tălpi iarba moale și dezgustătoare, dezgustător de moale (de parcă ar fi pășit pe carne intrată în putrefacție — gândul aproape că-l făcu să vomite).

Iată-l ajuns între arbori, cu spatele rezemat de un trunchi. I se părea că se află, într-un fel, înconjurat de ziduri imperfecte. Soarele pătrundea printre frunze doar sub forma unor serii tremurătoare de scipiri, atât de discontinui încât aproape că nu-l mai îngrozeau.

Klorissa îl privi de pe drum, apoi se apropie de el, înjumătățind distanța ce-i despărțea.

— Vă deranjează dacă stau puțin aici? Întrebă detectivul.

— Vă rog, răspunse femeia.

— După ce tinerii pleacă de la fermă, cum faceți ca ei să se poată curta?

— Să se poată curta?

— Să se cunoască reciproc, reluă Baley (întrebându-se cum ar putea exprima noțiunea cât mai prudent cu putință), astfel încât să se poată căsători.

— Dar asta nu e treaba lor, răspunse Klorissa. Perechile sunt alese pe baza analizei genice*, de regulă de la o vârstă foarte fragedă. Nu e ăsta modul cel mai rațional?

— Dar ei sunt totdeauna de acord?

— Să se căsătorească? Niciodată! E un proces foarte traumatic. La început trebuie să se obișnuiască unul cu altul, și văzându-se câte puțin în fiecare zi, după ce trece repulsia inițială, asta poate face minuni.

— Dar dacă pur și simplu nu le place partenerul?

— Cum? Dacă analiza genică indică o asemenea combinație, ce importanță mai are...

Traducere din limba engleză de Florin Ionescu

*genic, adj. – referitor la gene

A. (1 punct: 0,25 puncte pentru fiecare răspuns corect)
Scris, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Îngrijirea copiilor mici este asigurată de:

- a. grupuri de copii mai mari, care îi învață prin joacă.
- b. părinți, care interacționează constant cu aceștia.
- c. profesori, care le asigură educația de bază.
- d. roboți, care oferă atenție individuală fiecărui copil.

2. În viziunea locuitorilor planetei pe care se desfășoară acțiunea, contactul direct între oameni este considerat:

- a. o funcție esențială biologic.
- b. o practică învechită și inacceptabilă.
- c. un privilegiu rezervat conducătorilor.
- d. un mod eficient de a menține relațiile sociale.

3. Modul în care copiii interacționează la vârste mai mari este influențat de:

- a. educația oferită exclusiv de roboți.
- b. interdicția totală a oricărei forme de comunicare.
- c. izolarea impusă treptat de la o vârstă fragedă.
- d. lipsa unei supravegheri stricte.

4. Alegerea partenerilor de căsătorie se face pe baza:

- a. analizei genice realizate de specialiști.
- b. compatibilității emoționale dintre indivizi.
- c. experiențelor anterioare de conviețuire.
- d. preferințelor personale ale fiecărui individ.

B. (2 puncte: 0,25 puncte pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea din text a următoarelor idei, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos.

--	--	--	--	--	--	--	--

- 1. Copiii mai mari pot interacționa doar prin vizionare, fără prezență fizică.
- 2. Detectivul Baley își înfrânează impulsul de a se refugia în interior.
- 3. După vârsta de trei ani, copiii primesc camere individuale.
- 4. Educația poate învinge orice instincte pe care le au oamenii.
- 5. Înainte de a începe să meargă, copiii au nevoie de îngrijire individuală.
- 6. Klorissa simte dezgust față de cuvântul „dragoste”.
- 7. Roboții organizează și monitorizează activitățile copiilor.
- 8. Situația specială o obligă pe Klorissa să se afle la fermă, nu acasă.

C. (12 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, formulând enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos, referitoare la textul dat.

- 1. Precizează o regulă socială care influențează comportamentul personajelor, așa cum reiese din text.
- 2. Menționează o emoție pe care o manifestă Klorissa atunci când detectivul o întreabă dacă are copii.
- 3. Explică motivul pentru care roboții sunt considerați mai potriviți decât oamenii pentru îngrijirea copiilor.
- 4. Prezintă o particularitate a detectivului Baley care este evidențiată de vizitarea spațiilor exterioare ale „fermei”.

D. (15 puncte)

Imaginează-ți că participi la un cerc de lectură, având ca punct de plecare universul descris în *Soarele gol* de Isaac Asimov. Unul dintre participanți susține că „izolarea socială nu afectează calitatea comunicării, ci o îmbunătățește prin eliminarea elementelor perturbatoare”. Redactează un text, de maximum 40 de rânduri, care să reprezinte opinia ta, ca răspuns față de afirmația colegului tău. În redactarea textului, vei avea în vedere formularea opiniei și a două argumente care să îți susțină punctul de vedere, valorificând fragmentul citat.

SUBIECTUL al II-lea**20 de puncte****NEXUS****SCURTĂ ISTORIE A REȚELELOR INFORMAȚIONALE DIN EPOCA DE PIATRĂ PÂNĂ LA AI**
(fragment)

de Yuval Noah Harari

În versiunile sale cele mai extreme, populismul presupune că nu există niciun adevăr obiectiv și că fiecare are „propriul adevăr”, pe care îl mănuieste pentru a-și învinge rivalii. Conform acestei viziuni asupra lumii, puterea este singura realitate. Toate interacțiunile sociale sunt lupte pentru putere, deoarece oamenii sunt interesați doar de putere. Pretenția de a fi interesați de altceva – cum ar fi adevărul sau justiția – nu este altceva decât o stratagemă pentru a obține puterea. Ori de câte ori și oriunde populismul reușește să disemineze viziunea informației ca armă, limbajul însuși este subminat. Substantive precum „fapte” și adjective precum „corect” și „veridic” devin evazive. Astfel de cuvinte nu sunt considerate ca indicând o realitate obiectivă comună. Mai degrabă, orice discuție despre „fapte” sau „adevăr” va determina cel puțin unele persoane să întrebe: „La ce fapte și la ce adevăr vă referiți?”

Trebuie subliniat faptul că această viziune a informației centrată pe putere și profund sceptică nu este un fenomen nou [...] La sfârșitul secolului al XX-lea, de exemplu, intelectuali din stânga radicală precum Michel Foucault și Edward Said au susținut că instituțiile științifice precum clinicile și universitățile nu urmăresc adevăruri atemporale și obiective, ci în schimb folosesc puterea pentru a determina ce contează drept adevăr, în serviciul elitelor capitaliste și colonialiste. Aceste critici radicale au mers uneori atât de departe încât au susținut că „faptele științifice” nu sunt altceva decât un „discurs” capitalist sau colonialist și că oamenii aflați la putere nu pot fi niciodată cu adevărat interesați de adevăr și nu pot fi niciodată de încredere că își vor recunoaște și corecta propriile greșeli. [...] Populiștii din zilele noastre suferă, de asemenea, de aceeași incoerență care a afectat mișcările radicale anti-sistem din generațiile anterioare. Dacă puterea este singura realitate și dacă informația este doar o armă, ce înseamnă aceasta despre populiștii înșiși? Sunt ei prea interesați doar de putere și sunt ei prea interesați de noi pentru a obține puterea?

Populiștii au încercat să iasă din această enigmă în două moduri diferite. Unele mișcări populiste susțin că aderă la idealurile științei moderne și la tradițiile empirismului sceptic. Acestea le spun oamenilor că, într-adevăr, nu ar trebui să aibă încredere în nicio instituție sau persoană cu autoritate – inclusiv în partidele și politicienii autoprocamați populiști. În schimb, ar trebui „să-ți faci propriile cercetări” și să ai încredere doar în ceea ce poți observa direct de unul singur. Această poziție empiristă radicală implică faptul că, în timp ce instituțiile la scară largă precum partidele politice, instanțele, ziarele și universitățile nu pot fi niciodată de încredere, indivizii care fac efortul pot totuși să găsească adevărul de unii singuri.

Această abordare poate părea științifică și poate fi atractivă pentru indivizii cu spirit liber, dar lasă deschisă problema modului în care comunitățile umane pot coopera pentru a construi sisteme de asistență medicală sau pentru a adopta reglementări de mediu, care necesită o organizare instituțională la scară largă. Este o singură persoană capabilă să facă toate cercetările necesare pentru a decide dacă clima Pământului se încălzește și ce ar trebui făcut în această privință? Cum ar putea o singură persoană să colecteze date climatice din întreaga lume, ca să nu mai vorbim de obținerea unor înregistrări fiabile din secolele trecute? A avea încredere doar în „propriile mele cercetări” poate părea științific, dar în practică echivalează cu a crede că nu există un adevăr obiectiv.

Traducere din limba engleză de Ioana Aneci și Adrian Șerban

A. (2 puncte: 0,4 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Citește enunțurile de mai jos, extrase din textul dat sau referitoare la acesta. Transcrie pe foaia de concurs cifra asociată enunțului și notează opțiunea ta. În cazul în care consideri că enunțul exprimă un fapt, notează în dreptul cifrei F, iar în cazul în care consideri că exprimă o opinie, notează O.

1. Populiștii consideră că adevărul nu există ca realitate obiectivă, ci fiecare are „propriul adevăr”.
2. Populismul subminează limbajul prin redefinirea unor concepte precum „adevăr” și „fapte”.
3. Mișcările populiste din prezent sunt o formă mai radicală a teoriilor lui Foucault și Said.
4. Poziția empiristă radicală promovează ideea că fiecare individ trebuie să se bazeze doar pe propriile cercetări pentru a descoperi adevărul.
5. Societatea ar funcționa mai bine dacă fiecare persoană ar căuta adevărul pe cont propriu, fără a apela la instituții.

B. (9 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, prin enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos, referitoare la textul dat.

1. Precizează motivul pentru care, în viziunea populismului, concepte precum „adevăr” și „fapte” devin evazive.
2. Menționează una dintre strategiile utilizate de populiști pentru a-și justifica propria viziune asupra adevărului, prin care contribuie la crearea haosului informațional.
3. Explică de ce, potrivit textului, poziția empiristă radicală poate pune probleme în luarea deciziilor colective.

C. (9 puncte)

Crezi că adoptarea unei perspective pur individualiste asupra adevărului ar putea afecta funcționarea unei societăți? Motivează-ți răspunsul, într-un text de cel mult 30 de rânduri.

SUBIECTUL al III-lea

10 puncte

(câte 3 puncte pentru cerințele 1-2; 4 puncte pentru cerința 3)

Privește cu atenție caricatura preluată de pe <https://abrm.md>, apoi răspunde, în enunțuri, la cerințele de mai jos.

- 1 Menționează scopul pentru care este realizată caricatura.
2. Precizează două tehnici de persuasiune utilizate în realizarea caricaturii.
3. Prezintă semnificația mesajului transmis de imaginea mâinilor care controlează păpușile, evidențiind strategiile vizuale utilizate.

